

Hölgyeim és Uraim, Tisztelt Hallgatóság!

A tudósoknak csak egyik feladata, hogy új eredményekkel gazdagítsák a tudományt. Fontos szerepük van az ismeretek átadásában is, és nemcsak „egyetemi fokon”, vagyis az egész társadalom tájékoztatásában a tudomány eredményeiről. Ennek van egy pozitív oldala: Törekednünk kell arra, hogy minél szélesebb körben megismertessük a legújabb tudományos eredményeket a nagyközönséggel. Ne felejtjük el: a tudományt a társadalom tartja el és joggal kéri számon, hogy hogyan gazdálkodunk a ránk bízott javakkal. Minden ellenkező híresztelés ellenére komoly érdeklődés van az igazi tudomány és eredményei iránt: Ennek példája a Mindentudás Egyetemének nagy sikere.

Nemcsak az eredmények pozitív bemutatásával, hanem az áltudomány, a tudomány köntöseiben fellépő babona és szélhámosság elleni fellépéssel is kell foglalkoznunk. Ezért örültem meg, amikor a Fizikai Intézet lelkes, és ezen a területen már komoly sikereket elért oktatói felvetették, hogy falaink között rendezzük meg a Budapesti Szkeptikus Konferenciát. Úgy gondolom, hogy szimbólikus jelentősége van annak, hogy mind a Mindentudás Egyetemének, mind pedig ennek a konferenciának a Műegyetem ad otthont. Külön öröm volt számunkra, hogy Vizi E. Szilveszter, az MTA elnöke elvállalta a konferencia fővédnökségét.

Az áltudományok terjedése aggasztó módon felgyorsult. Ennek több oka van: Mindig voltak örültek, akik világmegváltó rögeszméikkel bombázták a környezetüket. A természettudomány tele van csodákkal: Egy részecske az energiájánál magasabb potenciálgáton áthatolhat, a mozgó rendszerben mozgó tárgy sebessége a nyugvó rendszerből nem a sebességek összegének adódik. Azt persze a meglepő eredményekre való hivatkozásnál elfelejtik, hogy ezek a tudomány évszázadok alatt kikristályosodott módszereinek segítségével születtek és ki is vannak téve a tudomány állandó, megbízható ellenőrzésének.

Az örültek nem adnak magyarázatot az áltudomány hatásának növekedésre. Az egyik fő ok a természettudományos közoktatás színvonalának általános és rohamos romlásában keresendő. Ez ijesztő tendencia: egyre védtelenebbé válnak az állampolgárok az áltudományokkal szemben, miközben a hulladékégető telepítésétől az energiaforrások megválasztásáig egyre több olyan döntéshez kéri ki a véleményüket, amihez természettudományos ismeretekre lenne szükség. A másik fő ok a média hatása. Amerikában láttam egy újság címlapján: Falábú tengerésznek falábú gyermeke született. Talán itt még nem tartunk, de errefelé haladunk, sajnos a közszolgálati médiában is. Elképesztő sületlenségeket lehet találni olyan tudományosan hangzó fogalmak mellett, mint „vákuum energia”, vagy „semleges áram”. Nem lehet itt megfélemlíteni a pénz szerepéről: Az áltudományoknál ugyanis gyakran a nyereszkes szélhámosság minősített eseteivel állunk szemben. Ezért különösen nehéz, de különösen fontos is az ellenük való fellépés.

Mielőtt átadnám a szót az első előadónak, engedjék meg, hogy megemlítsem azoknak a támogatását, akik hozzájárultak ahhoz, hogy ez a konferencia létrejöhesse: NIIF, ELFT, Magyar Szabadalmi Hivatal, Élet és Tudomány, Természet Világa, MaFiHe.

Tisztelt Hallgatóság, a konferencián jó tanulást és jó szórakozást kívánok mindenkinek.

Budapest, 2004. február 28.

Kertész János egyetemi tanár

a BME Fizikai Intézet igazgatója